

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 367

Gospodarka przestrzenna Aktualne aspekty polityki społeczno-gospodarczej i przestrzennej

Redaktorzy naukowci

Jacek Potocki

Jerzy Ładysz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Justyna Mroczkowska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Agata Wiszniowska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-474-5

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk: Tritia – nowa forma i instytucja integracji europejskiej.....	13
Bartosz Bartosiewicz, Iwona Pielesiak: Dzienna mobilność mieszkańców małych miast Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego.....	21
Magdalena Belof: Wyzwania planowania przestrzennego na poziomie regionalnym	30
Piotr Chmiel, Leszek Stanek: Efektywność ekonomiczna realizacji dróg dla zabudowy mieszkaniowej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	38
Joanna Cymerman: Uwarunkowania przekształceń struktury własnościowej gruntów na Pomorzu Środkowym w latach 2000–2012.....	50
Łukasz Damurski: Uczestnicy procesu podejmowania decyzji przestrzennych na szczeblu lokalnym. Teoria i praktyka.....	59
Eleonora Gonda-Soroczyńska: Wielofunkcyjność czy jednofunkcyjność? Uzdrowiska w obliczu przemian przestrzennych	68
Piotr Gryszel, Daria Elżbieta Jaremen, Andrzej Rapacz: Fundusze unijne czynnikiem kształtującym funkcję turystyczną w wybranych gminach regionu jeleniogórskiego.....	76
Piotr Hajduga: Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce a kształtowanie kapitału ludzkiego.....	90
Piotr Idczak, Karol Mrozik: Ocena efektywności kosztowej rozwiązań kształtujących retencję zlewni rzecznej jako sposobu ograniczania zagrożenia powodziowego	102
Marian Kachniarz: Prymusi i maruderzy – aktywność inwestycyjna gmin dolnośląskich	112
Anna Katola: Znaczenie równości płci dla długookresowego wzrostu gospodarczego.....	119
Olgierd Kempa, Jan Kazak: Przekształcenia funkcjonalno-przestrzenne a podatki od nieruchomości.....	128
Lidia Klos: Zanieczyszczenia obszarowe na terenach wiejskich województwa zachodniopomorskiego	136
Piotr Krajewski: Problemy planistyczne na terenach parków krajobrazowych w sąsiedztwie Wrocławia na przykładzie Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego.....	147

Natalia Krawczyszyn: Kierunki polityki turystycznej w euroregionach polsko-czeskich – unifikacja czy dywersyfikacja produktu turystycznego po granicza?	155
Barbara Kryk: Projekt modelu wsparcia na rynku pracy młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym	163
Marta Kusterka-Jefmańska: Jakość życia a jakość usług publicznych w praktyce badań na poziomie lokalnym	170
Grażyna Leśniewska: Wpływ rodziny na kształtowanie postawy obywatelskiej społeczeństwa	178
Jerzy Ładysz: Kierunki rozwoju zielonej infrastruktury we wrocławskim obszarze funkcjonalnym	186
Urszula Markowska-Przybyła: Zastosowanie ekonomii eksperymentalnej do pomiaru kapitału społecznego	196
Barbara Mastalska-Cetera, Beata Warczewska: Realizacja wybranych programów wspierających rolnictwo w Parku Krajobrazowym „Dolina Baryczy”	204
Piotr Mijał: Aspekty prawne konkurencyjności specjalnych stref ekonomicznych	214
Katarzyna Milewska-Osiecka: Nowe budownictwo mieszkaniowe w świetle polityki funkcjonalno-przestrzennej strefy podmiejskiej Łodzi	223
Agnieszka Ogrodowczyk: Polityka mieszkaniowa a współczesne przekształcenia obszarów śródmiejskich – przykład Łodzi	232
Jan Polski: Ekologiczne, społeczne i ekonomiczne aspekty ładu przestrzennego w regionie	240
Katarzyna Przybyła, Eleonora Gonda-Soroczyńska: Poziom rozwoju infrastruktury społecznej we Wrocławiu	248
Zbigniew Przybyła: Rozwój zrównoważony jako koncepcja dynamiczna kształtowania przestrzeni gospodarczej	256
Adam Przybyłowski: Stan infrastruktury transportu drogowego w Polsce z uwzględnieniem aspektów bezpieczeństwa	261
David Ramsey: Ocena atrakcyjności osiedli we Wrocławiu	272
Janusz Rosiek: Wpływ implementacji pakietu klimatyczno-energetycznego (PKE) Unii Europejskiej na równoważenie rozwoju społeczno-gospodarczego krajów członkowskich ugrupowania	281
Anna Skorwider-Namietko, Jarosław Skorwider-Namietko: Gospodarka odpadami jako element zarządzania strategicznego w jednostkach samorządu terytorialnego	292
Beata Skubiak: Polityka regionalna wobec zmian demograficznych	301
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Kapitał społeczny jako czynnik wspierający innowacyjność małych przedsiębiorstw na przykładzie województwa lubelskiego	310

Agnieszka Stacherzak: Typologia funkcjonalna gmin Dolnego Śląska a Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020.....	322
Izabela Szamrej-Baran, Paweł Baran: Subiektywne i obiektywne mierniki ubóstwa energetycznego	332
Maciej Szarejko, Jerzy Ładysz: Podstawy ekonomiczne kształtowania i racjonalnego wykorzystania miejskiego systemu zielonej infrastruktury	340
Katarzyna Tarnawska: Analiza determinant rozwoju regionalnego w świetle ewolucyjnej geografii ekonomicznej	350
Alina Walenia: Polityka spójności Unii Europejskiej a zmiany systemowe w zarządzaniu finansami publicznymi.....	359
Beata Warczewska, Barbara Mastalska-Cetera: Strategie rozwoju gmin mających obszary o szczególnych wartościach przyrodniczych a model zrównoważonego rozwoju	370
Marcelina Zapotoczna: Taksonomiczna analiza przestrzennego zróżnicowania potrzeb mieszkaniowych w Polsce	378
Adam Zydroń, Piotr Szczepański, Sebastian Gawel: Ograniczenia i możliwości zwiększania lesistości w aglomeracji poznańskiej na przykładzie gminy Rokietnica.....	387
Adam Zydroń, Piotr Szczepański, Piotr Walkowski: Analiza zmian cen transakcyjnych gruntów niezabudowanych w gminie Września w latach 2002–2009	394

Summaries

Franciszek Adamczuk: Tritia – a new form and institution of European integration	20
Bartosz Bartosiewicz, Iwona Pielesiak: Daily mobility of small town's inhabitants in Łódź Metropolitan Area	29
Magdalena Belof: Challenges of regional spatial planning.....	37
Piotr Chmiel, Leszek Stanek: Economic efficiency of building the roads for the residential areas in the local spatial management plans	48
Joanna Cymerman: Conditions of changes in the structure of land ownership in Central Pomerania in the years 2000–2012	58
Łukasz Damurski: Stakeholders of the spatial decision-making process on a local level. Theory and practice	67
Eleonora Gonda-Soroczyńska: Polyfunctionality or monofunctionality of spas in the face of spatial transformations?	75
Piotr Gryszel, Daria Elżbieta Jaremen, Andrzej Rapacz: EU funds as the tourist function raising factor in the selected tourist communes of Jelenia Góra region	88

Piotr Hajduga: Special economic zones in Poland and the formation of human capital.....	101
Piotr Idczak, Karol Mrozik: Cost-effectiveness evaluation of solutions shaping river basin retention as a method of flood risk reduction.....	111
Marian Kachniarz: Top leaders and stragglers – investment activity of Lower Silesia communities.....	118
Anna Katola: The importance of gender equality for long-term growth.....	127
Olgierd Kempa, Jan Kazak: Functional and spatial transformation and the real estate taxes.....	135
Lidia Kłos: Territorial pollution in rural areas of the West Pomeranian Voivodeship.....	146
Piotr Krajewski: Planning problems in the areas of landscape parks near Wrocław on the example of Ślęzański Landscape Park.....	154
Natalia Krawczynszyn: Trends of tourism policy in Polish-Czech euroregions – unification or diversification of border tourist product?.....	162
Barbara Kryk: Draft model of support in the labor market of young people at risk of social exclusion.....	169
Marta Kusterka-Jefmańska: Quality of life vs. quality of public services in practice of research at the local level.....	177
Grażyna Leśniewska: Family influence on the attitudes of citizens society..	185
Jerzy Ładysz: Directions of development of green infrastructure in the Wrocław functional area.....	195
Urszula Markowska-Przybyła: Application of experimental economics for measuring of social capital.....	203
Barbara Mastalska-Cetera, Beata Warczewska: Implementation of selected programs supporting agriculture in the Landscape Park “Barycz Valley”.....	213
Piotr Mijał: Legal aspects of competitiveness of Special Economic Zones ...	222
Katarzyna Milewska-Osiecka: New housing construction within the spatial policy for suburban zone of Łódź.....	231
Agnieszka Ogrodowczyk: Housing policy and contemporary changes of the inner city – example of Łódź.....	239
Jan Polski: Ecological, public and economic aspects of the spatial order in the region.....	247
Katarzyna Przybyła, Eleonora Gonda-Soroczyńska: Level of social infrastructure development in Wrocław.....	255
Zbigniew Przybyła: Sustainable development as a dynamic idea of shaping the economic space.....	260
Adam Przybyłowski: Road transport infrastructure development in Poland with special emphasis on safety issues.....	271
David Ramsey: Assessment of districts attractiveness in Wrocław.....	280

Janusz Rosiek: Impact of the implementation of the EU Climate and Energy Package (EU CEP) on socio-economic development of selected EU countries	291
Anna Skorwider-Namiołko, Jarosław Skorwider-Namiołko: Waste management as a part of the strategic management in local self-government units	300
Beata Skubiak: Regional policy in the face of demographic changes	309
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Social capital as a factor supporting innovative small businesses on the example of the Lublin Voivodeship	321
Agnieszka Stacherzak: Functional typology of Lower Silesia municipalities and “Development strategy of Lower Silesia Voivodeship 2020”	331
Izabela Szamrej-Baran, Paweł Baran: Subjective and objective measures of fuel poverty	339
Maciej Szarejko, Jerzy Ładysz: Economic principles of development and rational use of urban green infrastructure system	349
Katarzyna Tarnawska: Theoretical analysis of regional development determinants in the light of evolutionary economic geography	358
Alina Walenia: EU cohesion policy vs. system changes in public finance management	369
Beata Warczewska, Barbara Mastalska-Cetera: The development strategies of communes, which are areas of special natural values with regard to the sustainable development model	377
Marcelina Zapotoczna: Taxonomic analysis of spatial differentiation of housing needs in Poland	386
Adam Zydróż, Piotr Szczepański, Sebastian Gawel: Limitation and possibilities of forestation growth in the Poznań agglomeration on the example of the Rokietnica commune	393
Adam Zydróż, Piotr Szczepański, Piotr Walkowski: Transaction prices changes analysis of undeveloped properties in the municipality of Września in the years 2002–2009	400

Anna Katola

Uniwersytet Szczeciński

ZNACZENIE RÓWNOŚCI PŁCI DLA DŁUGOOKRESOWEGO WZROSTU GOSPODARCZEGO

Streszczenie: Zachęcanie przedsiębiorstw do wykorzystania potencjału intelektualnego kobiet to działanie, które w przyszłości może przyczynić się do podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności zarówno przedsiębiorstw, jak i rozwoju całej gospodarki. Dlatego celem artykułu jest wskazanie zależności, jaka istnieje pomiędzy kwestią równości płci na rynku pracy a długookresowym wzrostem gospodarczym. Tak określony cel wpływa na układ artykułu, który obejmuje przedstawienie: problematyki równości płci w dyskursie politycznym Unii Europejskiej, w tym Polski, oraz zależności pomiędzy równością płci w przedsiębiorstwach a ich rozwojem. Aby zrealizować cel artykułu, zanalizowano akty prawne związane z problematyką równości płci na rynku pracy oraz raporty dotyczące znaczenia równości płci dla rozwoju przedsiębiorstw.

Słowa kluczowe: równość płci, wzrost gospodarczy, rozwój gospodarczy, dyskryminacja.

DOI: 10.15611/pn.2014.367.12

1. Wstęp

Zależność pomiędzy wzrostem gospodarczym a kwestią równości płci analizowali już Adam Smith (1776) i Nicolas de Condorcet (1794): zgodnie z ich założeniami bogactwo narodów, a więc ich poziom rozwoju, jest skorelowane ze stopniowym spadkiem poziomu nierówności między kobietami i mężczyznami¹. W ciągu kolejnych lat ich tezy zostały przyjęte przez neoklasyczną literaturę oraz wpływowe międzynarodowe instytucje, tj. Bank Światowy. Co więcej, w ostatnim czasie nowe teorie wzrostu zweryfikowały pozytywnie te założenia, stwierdzając, że równość

¹ Ch. Nyland, *John Locke and the Social Position of Women*, "History of Political Economy" 1993, 25, s. 39–63; K. Sutherland, *Adam Smith's Master Narrative: Women and the Wealth of Nations*, [w:] *Adam Smith's Wealth of Nations*, red. S. Copley, K. Sutherland, New Interdisciplinary Essays: Manchester, U.K. 1995, s. 97–121; P. Groenewegen, *Condorcet and Equality of Sexes: One of Many Fronts for a Great Fighter for Liberty in the Eighteenth Century*, [w:] *The Status of Women in Classical Economic Thought*, red. R. Dimand, Ch. Nyland, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, U.K. 2003, s. 127–141.

płci jest mocno i pozytywnie skorelowana ze wskaźnikiem PKB na mieszkańca oraz ujemnie skorelowana z poziomem dzietności².

Zatem usuwanie nierówności na rynku pracy między kobietami i mężczyznami poprzez politykę na rzecz równości płci powinno być postrzegane jako czynnik napędzający wzrost i rozwój gospodarczy, a nie jako koszt dla społeczeństwa. Równość płci na rynku pracy to możliwość wykorzystania pełnej potencjalnej podaży pracy, zwłaszcza w perspektywie przyszłych niedoborów wykwalifikowanych pracowników. Przyczyni się ona również do sukcesów reform politycznych w dziedzinie polityki zatrudnienia, w tym strategii elastycznego rynku i bezpieczeństwa socjalnego.

Stąd celem artykułu jest wskazanie zależności, jaka istnieje pomiędzy kwestią równości płci na rynku pracy a długookresowym wzrostem gospodarczym. Tak określony cel wpływa na układ artykułu, który obejmuje przedstawienie: problematyki równości płci w dyskursie politycznym Unii Europejskiej, w tym Polski, oraz zależności pomiędzy równością płci w przedsiębiorstwach a ich rozwojem.

W tekście zastosowano kilka metod badawczych. Podstawową jest analiza źródeł, głównie aktów prawnych związanych z problematyką równości płci na rynku pracy, oraz analiza raportów dotyczących znaczenia równości płci dla rozwoju przedsiębiorstw.

2. Miejsce równości płci w dyskursie publicznym

Równość płci, pomimo częstego występowania w dyskursie publicznym, nie jest pojęciem jednoznacznie interpretowanym. Można przyjąć, że równość płci to jednakowe możliwości rozwoju zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn³ oraz podstawowy warunek do redukcji ubóstwa i rozwoju ludzkości⁴. Jest to również pojęcie bardzo obszerne, mogące obejmować równość: w dostępie do edukacji, do kształcenia zawodowego, w dostępie do zatrudnienia, płac, wobec prawa, do awansu zawodowego, w zakresie warunków pracy, w zabezpieczeniu społecznym i zawodowym, w dostępie do urlopu macierzyńskiego i wychowawczego.

Problematyka związana z równością płci obecna była w polityce unijnej już w akcie założycielskim Wspólnot Europejskich, tj. w art. 119 Traktatu Rzymskiego. Następnie w latach 70. ustanowiono Program Działań Społecznych, który zawierał plany reform m.in. w zakresie zatrudnienia, poprawy warunków pracy i życia, oraz powołano pierwsze instytucje w zakresie polityki równości płci (Wydział ds. Równych Szans dla Kobiet i Mężczyzn, Służbę Informacyjną ds. Organizacji Kobietych

² N.P. Lagerlöf, *Gender Equality and Long-Run Growth*, "Journal of Economic Growth" 2003, 8, s. 403–426.

³ Zob. *About gender equality and UNICEF*, http://unicef.org/gender/gender_57317.html, dostęp: 27.09.2013.

⁴ Zob. *Gender equality: a cornerstone of development*, <http://www.unfpa.org/gender/>, dostęp: 27.09.2013.

i Prasy Kobiecej, Komisję ds. Praw Kobiet). Ponadto, w wyniku toczących się dyskusji dotyczących sytuacji kobiet i mężczyzn na rynku pracy, przyjęto trzy dyrektywy:

1. Dyrektywę 75/117/EWG w sprawie zbliżenia ustawodawstwa państw członkowskich w zakresie stosowania zasady równego wynagrodzenia kobiet i mężczyzn.

2. Dyrektywę 76/207/EWG w sprawie realizacji zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w zakresie dostępu do zatrudnienia, szkolenia i awansu zawodowego oraz warunków pracy.

3. Dyrektywę 79/7/EWG dotycząca stopniowego realizowania zasady traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego.

W latach 90. ogromny wkład w tematykę równości płci wniósł Traktat Amsterdamski (1997), który podniósł rangę tej problematyki poprzez nadanie działaniom w zakresie równości kobiet i mężczyzn horyzontalnego charakteru⁵. Ponadto najważniejsze i najbardziej aktualne dokumenty i rezolucje, które podejmują kwestię równości płci na szczeblu europejskim, prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Akty prawne organów Unii Europejskiej dotyczące równości płci

Nazwa dokumentu	Data przyjęcia
1	2
Dyrektywa Rady 2000/78/WE, ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy	27 listopada 2000 r.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/73/WE, zmieniająca Dyrektywę Rady 26/207/EWG w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do zatrudnienia, kształcenia i awansu zawodowego oraz warunków pracy	23 września 2002 r.
Decyzja nr 1554/2005/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, zmieniająca Decyzję Rady 2001/51/WE ustanawiającą program odnoszący się do wspólnotowej strategii ramowej w sprawie równości płci oraz Decyzję nr 848/2004/WE ustanawiającą wspólnotowy program działania w celu wspierania organizacji aktywnych na poziomie europejskim w dziedzinie równości między mężczyznami i kobietami	7 września 2005 r.
Konsensus Europejski w Sprawie Rozwoju – gdzie podkreślono, że jednym z elementów walki z ubóstwem jest poprawa statusu kobiet	20 grudnia 2005 r.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równych szans i równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy. Podejmowała ona kwestie związane ze zwiększeniem udziału kobiet w rynku pracy czy w ciałach decyzyjnych na najwyższych szczeblach biznesu, samozatrudnieniem kobiet, ich udziałem w MSP oraz nierówności w wynagradzaniu kobiet i mężczyzn	5 lipca 2006 r.

⁵ Ł. Wawrowski, *Polityka równych szans. Instytucjonalne mechanizmy zwiększenia partycypacji kobiet w strukturach politycznych na przykładzie państw Unii Europejskiej*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 231–232.

Tabela 1, cd.

1	2
Plan Działania na rzecz Równości Płci 2006–2010, który omawia problematykę związaną z koniecznością godzenia życia zawodowego i rodzinnego, równości płac, dostępem do środków finansowych, technologii i wiedzy	1 marca 2006 r.
Rezolucja Komisji Europejskiej w sprawie Równości Płci oraz Równouprawnienia Kobiet w kontekście współpracy na rzecz rozwoju. W dokumencie tym oprócz podkreślenia ciągłości działań na rzecz poprawy sytuacji kobiet wezwano też do prowadzenia badań oraz określenia newralgicznych obszarów, w których wciąż dochodzi do dyskryminacji na omawianym tle	13 marca 2008 r.
Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – „Większa równowaga między pracą a rodziną: ułatwianie godzenia życia zawodowego, prywatnego i rodzinnego” (COM(2008)0635), gdzie zaapelowano o zagwarantowanie większej równowagi między obowiązkami zawodowymi a życiem rodzinnym i prywatnym	3 października 2008 r.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i rady 2010/41/UE w sprawie stosowania zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn prowadzących działalność na własny rachunek oraz uchylająca Dyrektywę Rady 86/613/EWG	7 lipca 2010 r.
Dyrektywa Rady 2010/18/UE w sprawie wdrożenia zmienionego porozumienia ramowego dotyczącego urlopu rodzicielskiego, zawartego przez BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP i ETUC oraz uchylająca Dyrektywę 96/34/WE	8 marca 2010 r.
Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Strategia na rzecz równości kobiet i mężczyzn 2010–2015 KOM (2010) 491 (wersja ostateczna). Komunikat podkreślał najważniejsze priorytety w zakresie polityki równości, tj.: równa niezależność ekonomiczna, równość płac, równość w procesach decyzyjnych, godności, integralności i eliminacji przemocy uwarunkowanej płcią oraz równość w działaniach zewnętrznych	21 września 2010 r.
Europejski pakt na rzecz równości płci (2011–2020), gdzie potwierdzono kierunek obrany w Strategii 2010–2015. Strategia ta zajmuje się również szeregiem ważnych kwestii horyzontalnych odnoszących się do roli przypisywanych każdej z płci, prawodawstwa, zarządzania i narzędzi na rzecz równości płci	7 marca 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie J. Hurek, M. Maj, *Równość płci a innowacyjność – stan obecny i rekomendacje na przyszłość*, Wydawnictwo Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012, s. 20–22.

W Polsce system prawny w odniesieniu do równości płci nie pozostawia wątpliwości, że kwestia ta jest bardzo istotna. Zapisy dotyczące równości praw kobiet i mężczyzn zostały ujęte w najważniejszym akcie prawnym, tj. w Konstytucji RP, w art. 33 ust. 2, który mówi o równym traktowaniu bez względu na płeć w zatrudnieniu, dostępie do awansów i ustalaniu wynagrodzeń za prace jednakowej wartości.

Ponadto sformułowanie to zostało skonkretyzowane w innych regulacjach prawnych, w szczególności w prawie pracy.

Na podstawie analizy jedynie dokumentów prawnych można wywnioskować, że kwestie równości płci w kontekście rynku pracy zarówno w Polsce, jak i w Unii Europejskiej są odpowiednio zabezpieczone, stworzono warunki ograniczające praktyki dyskryminacyjne, a w rezultacie rozwiązano problem nierównego traktowania kobiet. Tymczasem nawet pobieżna analiza wybranych wskaźników charakteryzujących sytuację na rynku pracy jest daleka od ideału i zdaje się przedstawiać rynek pracy jako obszar podlegający nierównościom, najczęściej w stosunku do kobiet, pozbawiając je szans na zrealizowanie celów zawodowych lub znacznie utrudniając ich osiągnięcie. Podczas gdy, jak zostanie to przedstawione, równomierne wykorzystanie zasobów ludzkich (zarówno kobiet, jak i mężczyzn) może stanowić czynnik długookresowego wzrostu i rozwoju gospodarczego.

3. Równość płci a wzrost gospodarczy

Współczesny wzrost i rozwój gospodarczy stawia przed gospodarkami nowe wyzwania, tj.: nowoczesność, innowacyjność czy konkurencyjność. W obliczu tych zjawisk dotychczasowe konkurowanie państw, regionów czy przedsiębiorstw jedynie poprzez ich zasoby materialne jest powoli zastępowane konkurowaniem poprzez zasoby niematerialne, w szczególności poprzez kapitał ludzki, wiedzę oraz nowe technologie. O szansach rozwoju w coraz większym stopniu decyduje ludzki potencjał intelektualny oraz wiedza związana z najnowszymi osiągnięciami współczesnej nauki. Stąd nowoczesna gospodarka to gospodarka oparta na wiedzy, gdzie stymulatorem rozwoju społeczno-gospodarczego staje się ludzka wiedza oraz możliwości jej tworzenia, co prowadzi do wytworzenia się pomiędzy gospodarką a społeczeństwem swoistego sprzężenia zwrotnego⁶.

Chcąc sprostać nowym wyzwaniom zarówno przedsiębiorstwa, jak i całe państwa muszą dążyć do pełnego wykorzystania posiadanych zasobów niematerialnych, do pełnego włączenia zarówno kapitału intelektualnego, jak i potencjału kreatywnego, w tym zwłaszcza dotychczas niewykorzystywanego w pełnym zakresie potencjału kobiet.

Coraz częściej w dokumentach, aktach prawnych i deklaracjach politycznych podkreślana jest zależność pomiędzy kwestią równości płci a innowacyjnością. *Europejski Pakt na rzecz Równości Płci na lata 2011–2020* wskazuje na istnienie korelacji między wzmocnieniem udziału kobiet w gospodarce opartej na wiedzy a wzrostem innowacyjności i PKB⁷.

⁶ Zob. A. Kukliński, *O nowym modelu polityki regionalnej*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2003, Nr 4(14).

⁷ *Przełam stereotypy związane z płcią, daj szansę talentom. Zestaw narzędzi dla doradców oraz menedżerów ds. zasobów ludzkich w MŚP*, European Communities 2008, s. 2.

Widmo problemów demograficznych sprawia, że wzmocnienie udziału kobiet w gospodarce staje się tym bardziej istotne. Według globalnej firmy doradczej McKinsey do 2040 r. Europa może stanąć w obliczu deficytu czynnej siły roboczej sięgającej 24 milionów ludzi⁸. Zatem coraz niższe wskaźniki demograficzne w Europie wymuszają wprowadzenie rozwiązań, wspierających wysoką aktywność zawodową kobiet na rynku pracy i wzmacniających ich pozycję w kluczowych obecnie dla rozwoju branżach, tj. telekomunikacja, informatyka, logistyka czy ochrona środowiska.

Zachęcanie przedsiębiorstw do wykorzystania potencjału intelektualnego kobiet to działanie, które w przyszłości może przyczynić się do podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności zarówno tych przedsiębiorstw, jak i rozwoju całej gospodarki. Mieszany skład organów zarządczych umożliwia szybszą adaptację do zmiennych trendów rynkowych i zróżnicowanych potrzeb konsumentów⁹, co ma przełożenie na wynik finansowy przedsiębiorstwa.

Badania empiryczne wykazały, że korporacje, w których liczba kobiet na najwyższych stanowiskach jest stosunkowo liczna, były pod każdym względem wydajniejsze od tych najbardziej zdominowanych przez mężczyzn. Wskaźnik sprzedaży był w tych jednostkach wyższy o 42%, wskaźnik zwrotu z zainwestowanego kapitału o 53%, natomiast wskaźniki zysku do obrotów aż o 66%¹⁰. Zrównoważony stosunek kobiet i mężczyzn w firmie to także wyższy poziom kreatywności i innowacyjności przedsiębiorstwa, co wpływa na lepsze wskaźniki finansowe¹¹. Ponadto badania wykazały, że korporacje, w których promuje się zróżnicowanie pod względem płci zwłaszcza na wyższych i najwyższych stanowiskach kierowniczych, w większym zakresie i lepiej wdrażają koncepcje Społecznej Odpowiedzialności Biznesu (*Corporate Social Responsibility*)¹². Zatem „inwestowanie” w równość płci, zwłaszcza na wyższych stanowiskach, to dla przedsiębiorstwa poprawa jego konkurencyjności oraz budowanie przewagi w rywalizacji z konkurencją, w której mężczyźni stanowią przeważającą większość. Co więcej, przeprowadzone badania pokazują, że firmy posiadające najbardziej zróżnicowane pod względem płci kadry zarządzające miały o 17 punktów procentowych wyższy wzrost cen akcji w latach 2005–2007 w porównaniu ze średnią w branży. Ich średni zysk operacyjny był prawie dwukrotnie wyższy od średniej

⁸ Zob. G. Desvaux, S. Devillard, S. Sancier-Sultan, *Women matter: Gender diversity, a corporate performance driver*, McKinsey & Company, 2007, http://www.mckinsey.com/client_service/organization/latest_thinking/women_matter, dostęp: 03.10.2013.

⁹ J. Kalicińska, *Francja wprowadza kwoty płci w biznesie*, „Kwartalnik PWNet”, nr 15, wrzesień 2011, s. 15.

¹⁰ Zob. *The Bottom Line: Corporate performance and women's representation on boards*, Catalyst, 2007, <http://www.catalyst.org/knowledge/bottom-line-corporate-performance-and-womens-representation-boards>, dostęp: 30.09.2013.

¹¹ A. Kotiranta, A. Kovalainen, P. Rouvinen, *Female Leadership and Firm Profitability*, EVA Analysis, 2007, s. 3.

¹² Zob. *Gender and Corporate Social Responsibility: It's a Matter of Sustainability*, Catalyst 2011, <http://www.catalyst.org/knowledge/gender-and-corporate-social-responsibility-it%E2%80%99s-matter-sustainability>, dostęp: 30.09.2013.

w branży w latach 2003–2005¹³. Ponadto badanie przeprowadzone przez McKinsey wykazały, że firmy w górnym kwartylu pod względem funkcjonowania organizacji to przedsiębiorstwa z większą liczbą kobiet w kierownictwie, które miały zazwyczaj marżę operacyjną przynajmniej dwukrotnie wyższą od firm w dolnym kwartylu, w których kierownictwo należało jedynie do mężczyzn¹⁴. W ich badaniu z 2010 r. *Women at the top of corporations: Making it happen* wykazują, że spółki o najwyższym udziale kobiet w zarządzie charakteryzują się o 41% wyższym zwrotem z kapitału w stosunku do przedsiębiorstw nie zatrudniających kobiet w kierownictwie¹⁵.

W niedawno przeprowadzonym badaniu (sierpień 2012) Credit Suisse sporządził bazę danych na temat liczby kobiet, które od 2005 r. zasiadają w zarządach 2360 firm tworzących MSCI AC World Index. Wyniki pokazują, że w ciągu ostatnich sześciu lat firmy z co najmniej jedną kobietą jako członkiem zarządu charakteryzowały się wyższym poziomem cen akcji (średnio o 26%) od tych, gdzie w kierownictwie zasiadali jedynie mężczyźni. Co ciekawe, ta zależność jest szczególnie widoczna od początku światowego kryzysu finansowego, czyli począwszy od drugiej połowy 2008 r.¹⁶ To samo badanie wskazuje na dodatnią korelację w zakresie szeregu innych wskaźników, tj.:

- średni zwrot z kapitału – w ciągu ostatnich sześciu lat w przedsiębiorstwach z co najmniej jedną kobietą w kierownictwie wyniósł 16% i był o 4 punkty procentowe wyższy od średniej stopy zwrotu z kapitału własnego (ROE) w przedsiębiorstwach bez udziału kobiet w kierownictwie, gdzie wyniósł 12%.
- wzrost dochodów netto – w ciągu ostatnich sześciu lat w firmach z kobietami w zarządzie wyniósł średnio 14% w porównaniu z 10% dla firm bez kobiet w kierownictwie.

Co więcej, badania wykazały, że kobiety w większym stopniu niż mężczyźni dostrzegają konieczność inwestowania funduszy w rozwiązania innowacyjne, nawet w czasach kryzysu. Przedsiębiorstwa zarządzane przez kobiety częściej niż te prowadzone przez mężczyzn posiadają zarówno patenty własne, jak i zakupione¹⁷.

¹³ Zob. G. Desvaux, S. Devillard-Hoellinger, P. Baumgarten, *Women Matter: Gender diversity, a corporate performance driver*, McKinsey&Company, 2007; G. Desvaux, S. Devillard, S. Sancier-Sultan, *Women matter: Women leaders a competitive edge in and after the crisis*, McKinsey&Company, 2009; Zob. G. Desvaux, S. Devillard, S. Sancier-Sultan, *Women matter: Women at the top of corporations: Making it happen*, McKinsey&Company, 2010, http://www.mckinsey.com/client_service/organization/latest_thinking/women_matter, dostęp: 03.10.2013

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Zob. M. Curtis, Ch. Schmid, M. Struber, *Gender diversity and corporate performance*, Credit Suisse Research Institute, Switzerland 2012, https://www.credit-suisse.com/newsletter/doc/gender_diversity.pdf, dostęp: 03.10.2013.

¹⁷ M. Starczewska-Krzysztożek, *Kreatywność i innowacyjność kobiet w biznesie*, prezentacja wygłoszona podczas konferencji „Rozwój gospodarczy w Europie a kreatywność i innowacyjność kobiet”, PKPP Lewiatan, Warszawa, 3 kwietnia 2009.

4. Podsumowanie

W kontekście coraz szerszego wdrażania i propagowania zasad gospodarki opartej na wiedzy problematyka związana z równością płci zaczyna pojawiać się w dyskursie politycznym nie tylko jako problem społeczny czy moralny, ale przede wszystkim jako czynnik stymulujący rozwój gospodarczy i poprawiający wskaźnik innowacyjności i konkurencyjności całych gospodarek.

Zwiększenie zatrudnienia wśród kobiet to obecnie klucz do rozwiązania problemów związanych z wyzwaniem demograficznymi. W nadchodzącym dziesięcioleciu znacznie wzrośnie niedobór pracowników w Europie, szczególnie pracowników najbardziej wykwalifikowanych. Z tego względu wykorzystanie kwalifikacji kobiet może być istotnym czynnikiem wpływającym na utrzymanie długookresowego rozwoju gospodarczego.

Co więcej, na podstawie przeprowadzonej analizy aktów prawnych oraz raportów poświęconych problematyce równości płci można stwierdzić, iż relacje między zasadą równości płci a rozwojem przedsiębiorstw, a w rezultacie długookresowym rozwojem gospodarki mają wręcz charakter symbiotyczny.

Literatura

- About gender equality and UNICEF*, http://unicef.org/gender/gender_57317.html, dostęp: 27.09.2013.
- Curtis M., Schmid Ch., Struber M., *Gender diversity and corporate performance*, Credit Suisse Research Institute, Switzerland 2012, https://www.credit-suisse.com/newsletter/doc/gender_diversity.pdf.
- Desvaux G., Devillard S., Sancier-Sultan S., *Women matter: Gender diversity, a corporate performance driver*, McKinsey & Company, 2007, http://www.mckinsey.com/client_service/organization/latest_thinking/women_matter.
- Desvaux G., Devillard S., Sancier-Sultan S., *Women matter. Women at the top of corporations: Making it happen*, McKinsey&Company, 2010. http://www.mckinsey.com/client_service/organization/latest_thinking/women_matter.
- Desvaux G., Devillard S., Sancier-Sultan S., *Women matter. Women leaders a competitive edge in and after the crisis*, McKinsey&Company, 2009, http://www.mckinsey.com/client_service/organization/latest_thinking/women_matter.
- Gender and Corporate Social Responsibility: It's a Matter of Sustainability*, Catalyst 2011, <http://www.catalyst.org/knowledge/gender-and-corporate-social-responsibility-it%E2%80%99s-matter-sustainability>.
- Gender equality: a cornerstone of development*, <http://www.unfpa.org/gender/>, dostęp: 27.09.2013.
- Groenewegen P., *Condorcet and Equality of Sexes: One of Many Fronts for a Great Fighter for Liberty in the Eighteenth Century*, [w:] *The Status of Women in Classical Economic Thought*, ed. R. Dimandi, Ch. Nyland, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, U.K. 2003.
- Hurek J., Maj M., *Równość płci a innowacyjność – stan obecny i rekomendacje na przyszłość*, Wydawnictwo Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012.
- Kalicińska J., *Francja wprowadza kwoty płci w biznesie*, „Kwartalnik PWnet”, nr 15, wrzesień 2011.
- Kotiranta A., Kovalainen A., Rouvinen P., *Female Leadership and Firm Profitability*, EVA Analysis, 2007.

- Kukliński A., *O nowym modelu polityki regionalnej*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2003, Nr 4(14).
- Lagerlöf N.P., *Gender Equality and Long-Run Growth*, “Journal of Economic Growth” 2003, 8.
- Nyland Ch., *John Locke and the Social Position of Women*, “History of Political Economy” 1993, 25.
- Przełam stereotypy związane z płcią, daj szansę talentom. Zestaw narzędzi dla doradców oraz menedżerów ds. zasobów ludzkich w MŚP*, European Communities 2008.
- Starczewska-Krzysztozek M., *Kreatywność i innowacyjność kobiet w biznesie*, prezentacja wygłoszona podczas konferencji „Rozwój gospodarczy w Europie a kreatywność i innowacyjność kobiet”, PKPP Lewiatan, Warszawa, 3 kwietnia 2009.
- Sutherland K., *Adam Smith’s Master Narrative: Women and the Wealth of Nations*, w: *Adam Smith’s Wealth of Nations*, ed. S. Copley, K. Sutherland, New Interdisciplinary Essays: Manchester, U.K. 1995.
- The Bottom Line: Corporate performance and women’s representation on boards*, Catalyst, 2007, <http://www.catalyst.org/knowledge/bottom-line-corporate-performance-and-womens-representation-boards>, dostęp: 30.09.2013.
- The women on boards – Factsheet 1, The economic arguments*, European Commission.
- Wawrowski Ł., *Polityka równych szans. Instytucjonalne mechanizmy zwiększenia partycypacji kobiet w strukturach politycznych na przykładzie państw Unii Europejskiej*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2007.

THE IMPORTANCE OF GENDER EQUALITY FOR LONG-TERM GROWTH

Summary: Encouraging companies to use the intellectual potential of women, is an action that in the future may help increase the competitiveness and innovation of both companies and the development of the economy. Therefore, the purpose of this article is to present a correlation which exists between gender equality in the labor market and the long-term economic growth. The aim of the article affects its structure, which includes the presentation of gender equality in the political discourse of the European Union, including Poland and the relation between gender equality in companies and their development. To achieve the objective of the article, the author will analyze legislation related to gender equality in the labor market and reports on the importance of gender equality for the development of enterprises.

Keywords: gender equality, economic growth, economic development, discrimination.